

HÄLSA I SAMHÄLLSPLANERING

Tar vi i samhällsplaneringen ansvar för att bygga hälsosamma boendemiljöer?

Marianne Klint

Nationellt miljö kvalitetsmål

En god bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö

Socialstyrelsens Miljöhälsorapport 2009

Buller är den miljöstörning som påverkar flest människor i Sverige. Trafikbuller är den främsta orsaken till störning.

Enligt rapporten är trenden fortsatt ökning.
Orsaker:

- nya bostäder byggs nära stora vägar
- trafiken ökar
- fler flyttar till storstadsområden

Varför går utvecklingen åt fel håll?

- Många bullerkällor – ses som ett ”omöjligt problem”
- Otydligt ansvar
- Vill bygga den täta staden
- Problemet tydliggörs inte i samhällsplaneringen

Samhällsplanering i dag

Beskrivning av påverkan, effekt och konsekvens för hälsa i MKB:er till detaljplaner

I drygt 80% av de granskade handlingarna beskrivs påverkan på människors hälsa.

I några fall beskrivs även effekt men i endast två fall av 104 beskrivs konsekvenser.

MKB för detaljplan – användning och kvalitet, Boverket 2003

Trafikbuller vid nybyggnation

Påverkan → **Effekt** → **Konsekvens**

Decibel

**Bullerstörning,
störd nattsömn,
hälsokonsekvenser**

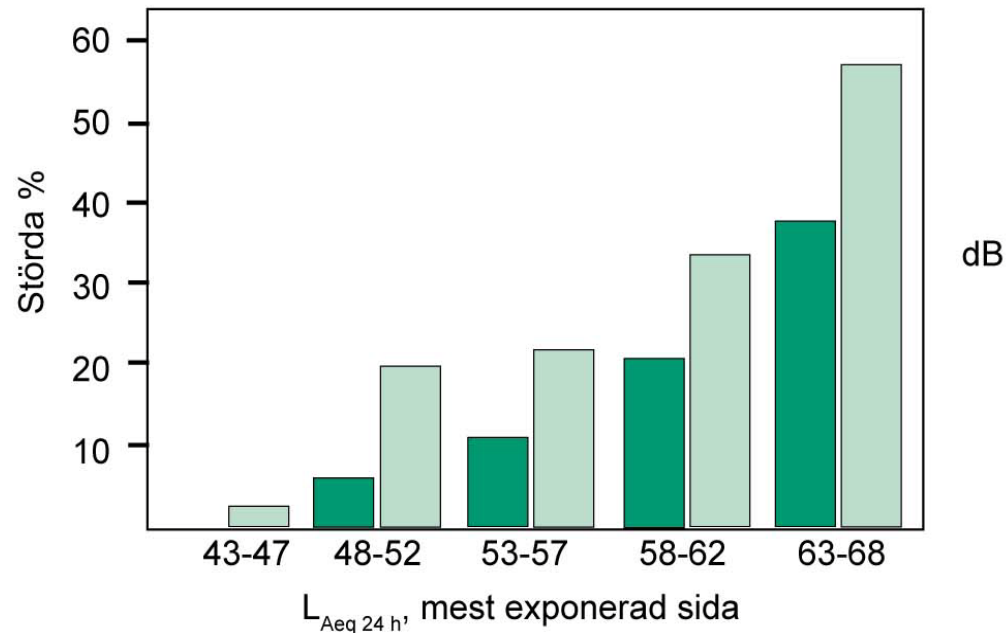

Riktvärden vid nybyggnation

- **Nationella riktvärdet:**
55 dB(A) ekvivalent ljudnivå
- **I Stockholm - avsteg från riktvärdet:**
Avstegsfall B – Hälften av boningsrummen
mot en sida med högst 55 dB(A)

Samband störning och buller

Figur 2. Samband mellan störning och bullernivå från vägtrafik

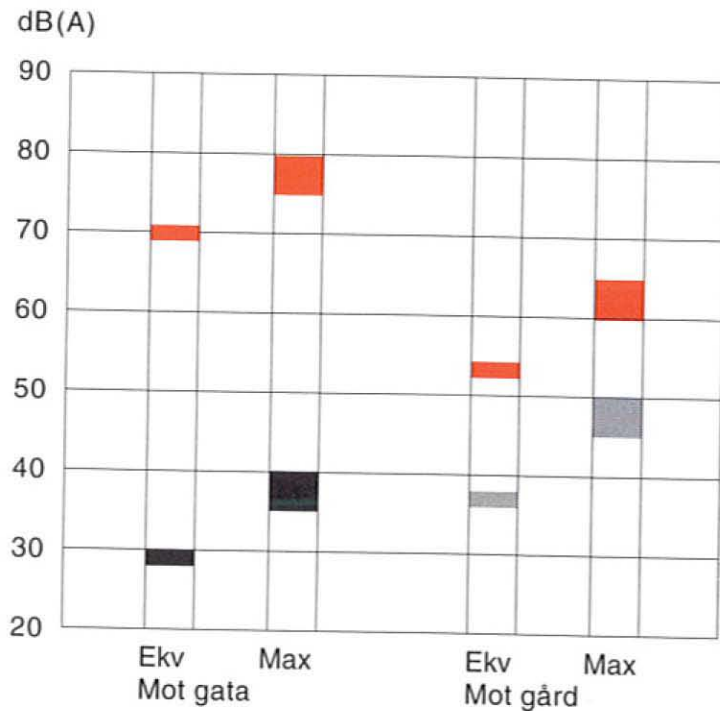
 Andel ganska, mycket och oerhört mycket störda bland boende utan tillgång till tyst sida av bostaden.

 Andel ganska, mycket och oerhört mycket störda bland boende med tillgång till tyst sida av bostaden.

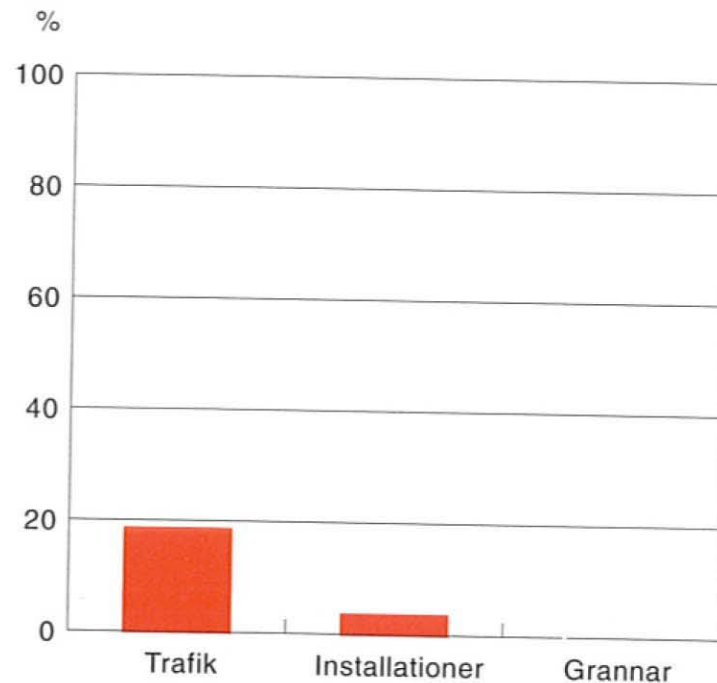
Tyst sida =
totala bullret ligger
under 45 dB(A)

Exempel från Trafikbuller och planering

Uppmätta bullernivåer, dB(A)

Andel dagligen störda av buller

Bullernivån vid den mest exponerade sidan är 65 dB(A). De nationella riktvärdena klaras inte, men man klarar avstegsfall B, vilket innebär högst 55 dB(A) utanför minst hälften av boningsrummen.

Enligt en rapport från Socialstyrelsen finns det risk att cirka 40 % av de boende i planerat bostadsområde kommer att uppleva sig bullerstörda.

Bullernivån mot gatan är 65 dB(A) och bullernivån på gårdssidan är 55 dB(A). Därmed klaras avstegsfall B, vilket innebär att hälften av boningsrummen kommer att ligga mot en tyst sida.

Hälsoeffekter av buller

Vägbuller kan ge dig hjärtinfarkt

STUDIE. Bor du vid en motorväg och oroar dig för avgaser? Du kanske borde vara mer orolig för bullret. Enligt en ny svensk studie ökar risken för hjärtinfarkt med 40 procent om du utsätts för vägbuller.

– Jag tycker att man bör ta hänsyn till nya rön om hjärt-kärl effekter av buller när man bygger bostäder, säger Göran Pershagen,

”Jag tycker att man bör ta hänsyn till nya rön om hjärt-kärl effekter av buller när man bygger bostäder.” Göran Pershagen, professor, ledde studien

professor vid Karolinska institutet, som lett studien.

Underlaget är 1 571 personer i Stockholms län som drabbats av hjärtinfarkt. Forskarna har sparat

deras bostadsadresser 20 år tillbaka, räknat ut bullernivåerna och räknat bort riskfaktorer som rökning och avgaser. De smått chockerande resultaten, som presente-

ras i tidskriften *Epidemiology*, visar att den som under långa perioder är utsatt för buller över 50 decibel löper 40 procent högre risk att drabbas av hjärtinfarkt.

– Men det behövs mer forskning för att vara helt säker, säger Göran Pershagen.

TOMAS LUNDIN
tomas.lundin@metro.se

40 % ökad risk för hjärtinfarkt vid trafikbuller över 50 dB(A)

Bullernivån vid den mest exponerade sidan är 65 dB(A). De nationella riktvärdena klaras inte, men man klarar avstegsfall B, vilket innebär högst 55 dB(A) utanför minst hälften av boningsrummen.

Enligt en rapport från Socialstyrelsen finns det risk att cirka 40 % av de boende i planerat bostadsområde kommer att uppleva sig bullerstörda.

Höga bullernivåer medför även en ökad risk för hjärt-kärlsjukdomar. Forskning visar på 40% ökad risk för hjärtinfarkt om man under lång tid utsätts för bullernivåer över 50 dB(A). Därmed bedöms boende i planerat bostadsområde löpa ökad risk för hjärtinfarkt.

Exempel: MKB från 2008
65 dB(A) mot gata

”Alla bostäder har tillgång till en tyst sida, vilket innebär att eventuella överskridanden av riktvärdena utmed fasader mot gata, i alla lägen, kompenseras med avstegsfallsprincipen”

Riktningsanalys miljömålet

God bebyggd miljö:

”Projektet bidrar till att nå målet”

Exempel: MKB från 2007

65 dB(A) på grund av närhet till stor
trafikled, 55 dB(A) mot gård

Bullerkrav enligt avstegsfall B innehålls.

Varför är det viktigt med tydliga konsekvensbedömningar?

- **Fokuserar på åtgärder i planen/projektet**
”så bra som möjligt”
- **Långsiktigt främja generella åtgärder**
Korrekt information till beslutsfattare som ska fatta beslut om trafikdämpning, bullerdämpande asfalt, ljudabsorberande skärmar mm

Varför konsekvensbedöms inte buller i MKB när verktygen finns?

Är någon egentligen intresserad av en tydlig hälsokonsekvensbeskrivning?

- Konsulter?
- Exploatörer, verksamhetsutövare?
- Kommunen?
- Politiker?

Hur kan utvecklingen av bra hälsokonsekvensbedömningar i planer, program och projekt stimuleras?

- Länsstyrelserna bör ställa krav på miljökonsekvensbeskrivningarna
- Hälsokompetens på länsstyrelsen
- Hälsa som en tydlig del av begreppet Hållbar utveckling

Tydliga hälsokonsekvensbedömningar
bidrar till en hållbar stadsutveckling
där vi bygger bra boendemiljöer